

4. Лубышева Л. И. Феномен спортивной культуры в аспекте методологического анализа // Теория и практика физической культуры и спорта - 2009. №3 –С. 10-13.
5. Присяжнюк С. І. Фізичне виховання : теоретичний розділ з фізичного виховання для студентів першого курсу / С. І. Присяжнюк, В. П. Краснов, М. О. Третьяков, Р. Т. Раєвський, В. Й. Кійко, В. Ф. Панченко. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 192 с.
6. Шиян Б. М. Методика викладання спортивно-педагогічних дисциплін у вищих навчальних закладах фізичного виховання і спорту: навчальний посібник / Б. М. Шиян, В.Г. Пампуша – Харків : „ОБС”, 2005. – 208 с.
7. Buffer S. M. Assuring affordable health care for all americans // J. of Health Care for the Poor and Undeserved. 1990. – V.1. P. 63-73.
8. Edwards D. J., Edwards S. D., Basson C. J. Psychological Well - Being and Physical Self-Esteem in Sport and Exercise // International Journal of Mental Health Promotion, 2004. – vol. 6(1). – P. 25–32.
9. McCullagh P., Wilson G. Psychology of Physical Activity: What Should Students Know? // Quest, 2007. – vol. 59(1). – P. 42–54.
10. Brown J., Busfield R., O'Shea A., Sibthorpe J. School ethos and personal, social, health education. Pastoral Care in Education. 2011. – vol. 29(2). – P. 117–131.
11. Macleod G., Cebula K.R. Experiences of disabled students in initial teacher education. Cambridge Journal of Education. 2009, vol. 39(4). – P. 457–472.
12. Mead N. The Provision for Personal, Social, Health Education (PSHE) and Citizenship in School-based Elements of Primary Initial Teacher Education. Pastoral Care in Education. 2004, vol. 22(2). – P. 19–26.

Фоменко Д.С., Коросташівець О.М., Гончарук А.И.
Національний університет фізичного виховання і спорту України

ОСОБЛИВОСТІ ФІЛОСОФІЇ ПІДГОТОВКИ ВЛАСНИХ ВИХОВАНЦІВ ТА СПЕЦИФІКА ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФУТБОЛЬНОГО РЕЗЕРВУ В ДІТЯЧО-ЮНАЦЬКІЙ АКАДЕМІЇ ФУТБОЛЬНОГО КЛУБУ «АЯКС» - «DE TOEKOMST»

Академія голландського футбольного клубу "Аякс", De Toekomst - вважається однією з найсильніших у світі. Йохан Кройф, Марко ван Бастен, Франк Райкард, Денніс Бергкамп, Рафаель ван дер Ваарт, Веслі Снейдер, Едвін ван дер Сар, Найджел де Йонг, Едгар Давідс, Мікаель Райцигер, Патрік Клуїверт, Роналд і Франк де Бури, Кларенс Зеєдорф ... це далеко не повний перелік знаменитостей, які пройшли академію, назва якої в перекладі означає "Майбутнє". І зараз, в заявці дорослої команди на матч, постійно знаходиться як мінімум половина власних вихованців. Приблизно 80% випускників стають професіоналами, і якщо не заграють в "Аяксі", то в іншому клубі вищого голландського дивізіону.

Ключові слова: Система розіграшів, система підготовки, футбольні змагання.

Фоменко Д.С., Коросташівець О.М., Гончарук А.И. Особенности философии подготовки собственных исполнителей и соревновательной деятельности футбольного резерва в диско-юношеской академии футбольного клуба «Аякс» «De Toekomst». В статье осуществлен анализ особенностей подхода к развитию футбольного резерва известной академии за последние 20 лет и воспитавшие футбольному миру много талантов под названием «De Toekomst», изучение организации подготовки и формирование соревновательной практики.

Ключевые слова: Юные футболисты, особенности подготовки юных футболистов, футбольная академия «Аякса».

Fomenko D.S., Korostashev O.M., Goncharuk A.I. Features philosophy preparing their own artists and competitive activities reserve football in children and the youth academy of FC "Ajax". Academy of Dutch football club "Ajax", De Toekomst - considered one of the strongest in the world. Johan Cruyff, Marco van Basten, Frank Rijkaard, Dennis Bergkamp, Rafael van der HAART, Wesley Sneijder, Edwin van der Sar, Nigel de Jong, Edgar Davids, Michael Reiziger, Patrick Kluyvert, Ronald and Frank de Boers, Clarence Seedorf ... this is not a complete list of celebrities who have passed the academy, whose name means "Future". And now, in the application of the adult team for the match, is always at least half of their own children. Approximately 80% of graduates are professionals, and if you do not tune in "Ajax", in other Dutch club top division. The success of the football academy of the Dutch club brings benefits not only the game but also financially. As a result, the opportunity to open similar centers in South Africa and Ghana. Players "Ajax" Cape Town, which manifested themselves in the Championship South Africa are invited to Amsterdam, where they continue learning and improving their skills, and then successfully debut in "Ajax" and other European clubs. Investing in youth football from the "Ajax" justified from Trinity: again and again Amsterdamer sell their pets in leading teams of the Old World. "Where Tukomst" - Football Sports School Dutch Ajax. We can say that this is the absolute value and unique one. No pets Academy of football as a sport would be much unprincipled and presnee. This grand as Bavaria without remorse borrowed from Ajax in 90 years the system of training young talents. This grand football as Barcelona, invited to his best football player "Jew" and tried to just copy the style of play the Netherlands, as well as their principle work with young players.

Key words: The system draws, system training, football competitions.

Постановка проблеми. Аналіз дослідження публікацій.

Постійне зростання спортивних рекордів, конкуренції на міжнародній спортивній арені, розширення спортивного календаря призвели до інтенсифікації тренувального процесу і змагальної діяльності, значного збільшення навантажень на

організм спортсмена, що вимагає від нього максимальної мобілізації функціональних резервів і психологічної стійкості в умовах тренувальної та змагальної діяльності [3,8]. PFPO (The Professional Football Players 'Observatory), що займається різноманітними статистичними дослідженнями, визнала футбольну академію Аякса найпродуктивнішою в Старому Світі - станом на грудень 2010 року у вищих дивізіонах європейських чемпіонатів виступало 54 вихованця амстердамського клубу. Підготовка в академії проходить протягом не одного десятка років, школа Аякса користується славою одного з кращих, а то і кращого футбольного навчального закладу в Європі[1,2,6,7]. Результати такого аналізу можуть стати в нагоді українським фахівцям з метою їх адаптації до потреб кадрового забезпечення футболу в Україні. Дослідження проводилося в рамках теми 2.3 "Науково-методичні основи вдосконалення системи підготовки спортсменів у футболі з урахуванням особливостей змагальної діяльності" Зведеного плану НДР у галузі фізичної культури і спорту Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту на 2011-2015 рр. (Номер державної реєстрації 0111U001722), яка виконується на кафедрі футболу Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Мета роботи Проаналізувати підхід до підготовки талантів в футбольній академії «Аяксу».

Методи: аналіз спеціальної літератури та документів, метод порівняння і зіставлення.

Результати досліджень та їх обговорення.

Юні аяксиди займаються по тій же системі, грають за тією ж схемою 4-3-3, що і перша команда (винятком є лише фізична підготовка, що цілком логічно). Випускники «Де Тукомст» з малих років вбирають філософію Аякса і приходять в першу команду вже пристосованими до її стилю гри, який бере свої витoki з часів «тотального футболу» Рінуса Міхелса[9]. Пріоритет Аякса - атакуючий, привабливий, швидкісний футбол, і система підготовки футболістів у «Де Тукомст» націлена на розвиток відповідних навичок. Система TIPS (Technique, Insight, Personality, Speed) - техніка, інтелект, особистість (характер), швидкість - над цим в першу чергу працюють тренери академії[9]. Багато тренувань складаються з нетривалих футбольних ігор, під час яких тренери стежать за переміщеннями хлопців і їх роботою з м'ячем. Вкрай важливим є вибір правильної ігрової позиції. Тільки відшукавши «свою» позицію, можна реалізувати себе у футболі, впевнені у академії «**Де Тукомст**» [10]. Іноді «вінгера» - правого півзахисника, ставлять на фланги оборони, щоб вони краще розуміли тих футболістів, проти яких їм зазвичай доводиться грати, тоді як захисники переводяться в півзахист для розвитку футбольного мислення одна з таких особливостей розвитку футбольної особистості. Трансферна політика футбольного клубу «Аякс», має особливості щодо розвитку власних гравців, перехід як в стан аутсайдерів так і грандів, також, тим не менш, більшість власних вихованців мати у власному складі. Найбільш знаковий перехід відбувся в 1973-му році, коли команду покинув кращий гравець Нідерландів всіх часів Йохан Кройфф, який змінив Ф.К. «Аякс» на Ф.К. «Барселону» [11].

Філософія футбольного клубу Аякса полягає на єднанні всіх команд. Гравці основного складу постійно і з власної ініціативи відвідують поєдинки дитячих команд, проводячи майстер класи. Молоді наставники повинні допускатись до роботи в першій команді, в обов'язковому порядку попрацювати з молодшими командами[12,13]. **Методи** підготовки талантів, революція в тактичному сприйнятті гри, поставлене на потік виховання розумних і технічних футболістів - все це надбання футбольної академії Аякса. Навчання тактиці і командній грі починається з U-12 вікової групи, а найменші футболісти працюють тільки над технічними навичками. Особливості змагальної діяльності в академії мають такі особливості, які показані в таблиці 1.

Таблиця 1

Особливості змагальної діяльності різних вікових груп футбольної академії «Аяксу»

Вікова група	Кількість учасників	Розмір поля ш x д	Розмір воріт ш x в
До U-8	4 проти 4 без голкіпера	30 x 20 м	3 x 1 м
U-9	6 проти 6	40 X 30 м	4 x 2 м
U-10	8 проти 8	50 x 40 м	5 x 2 м
U-11	9 проти 9	60 x 50 м	6 x 2 м
U-12	11 проти 11	45 x 90 м	7,32 x 2,44 м

Юні футболісти академії приймають участь у постійних змаганнях в яких є результат тільки з 12 років, всі інші вікові групи починаючи з 6 річного віку приймають участь у змаганнях в яких є головним участь і демонстрація розвитку особистості та природних навичок юних футболістів особливості технічної підготовки та втілення в практику природжених та набутих здібностей. До U-12 вікових груп більше уваги приділяється роботі з м'ячем, тому дистанція яку треба пробігати за матч менша, але поступово збільшується разом з віком учасників[12]. В академії налічується близько 200 хлопців, переважна більшість, звичайно ж, голландці. Йде поділ за віковими групами: 7-8, 9-10, 11-12, 13-14, 15-16 і 17-18 років. Далі йде молодіжна команда, вік гравців 18-21 рік. Працюють більше 50 співробітників-тренера, лікарі, фізіотерапевти, масажисти, дієтологи, причому працюють вони на повній ставці. Також, хоча кожен тренер займається тільки своїм віком, він охоче допомагає кожному колезі. Від них не вимагають моментального результату (у змаганнях, наприклад) на шкоду якості підготовки[9].

Усі команди, з молодших віків дотримуються одним і тим же принципам напрямки розвитку, які позначені формулою "TIPS" (техніка, інтуїція, індивідуальність, швидкість). **Історія розвитку професійної підготовки майбутніх кадрів почалася в «Аяксі» з 60-х років минулого століття, і постійно вдосконалюється, що дозволяє клубу справно отримувати майстровиті поповнення. Особисті шафки майбутніх футболістів «Аякса» мають імена «зірок» легендарного минулого: юний футболіст, який кожен день передягається під табличкою, з надписом видатного гравця «Аяксу» Кройффа, просто не може закинути тренування.**

Робота в школі «Майбутнє» ведеться не тільки на полі, але і поза ним.

Якщо юнак отримує травму, то йому буде забезпечена допомога медичного штабу клубу, всі знання і можливості докторів, фізіотерапевтів та масажистів. Для більш ефективного навчання хлопці займаються в басейні, гімнастичному та тренажерному залах, на інших ігрових майданчиках, що допомагає розвинути витривалість, силу, швидкість і координацію. Згідно багаторічної практики школи «Аякса», молодому гравцеві потрібно 10 років, щоб повністю розкрити свій талент. Саме тому робота в академії розбита на десять етапів довжиною в рік. З 8 до 18 років молодого вихованця ведуть 10 тренерів, а кожен період закінчується іспитами. Так само як і старші хлопці, діти, тільки прийшли в школу амстердамського клубу отримують допомогу дієтологів, тренерів з фізичної підготовки та медиків. Обід в місцевій їдальні нічим не відрізняється від домашньої їжі, приготовленої мамами, а дозвілля чітко організований. Для цього є музичний клас з піаніно і гітарами, більярдні столи, відеоприставки з комп'ютерними іграми. Але, мабуть, найголовнішим в успіху школи є політика розвиваючого процесу, в якому беруть участь гравці першої команди, наочно демонструючи юним вихованцям чого можна домогтися наполегливою працею.

Маартен Стекеленбург вже другий рік є першим голкіпером «Аякса», але він також тренує хлопчаків команди D, і щотижня його група проводить дві тренувальні сесії. Успіх футбольної академії голландського клубу приносить не тільки ігрову спроможність, а й фінансові вигоди за яких клуб може бути на своєму високому рівні за рахунок своєї роботи з молоддю. Кожен учасник отримує майку «Аякса» і персональний номер, а за його діями в тренувальному та ігровому процесі спостерігають тренери клубу, та функціонери. У разі сприятливого враження, клуб запрошує щасливчика в свої ряди для участі в дитячих лігах, якщо ж мова йде про хлопців постраше, то полягає спеціальний непрофесійний договір строком зазвичай на 5, 6 років.

Швидше, технічне, розумніше

Юні футболісти розділені у Де Тукомст на 14 вікових груп, у кожній з яких є свій наставник. Таким чином, юні аяксіди щороку працюють під керівництвом нового тренера. Крім наставників вікових груп, у Де Тукомст працюють 10 тренерів, які відповідають за окремі елементи підготовки. Приміром, Брайан Рой, колишній гравець Аякса і збірної Голландії, займається з гравцями атакуючого плану. Відповідно, є тренер, який спеціалізується на захисті, і тренер воротарів. Якщо юний гравець не володіє достатньо сильним і точним ударом - його чекають додаткові заняття з тренером, який спеціалізується на ударах; якщо юний футболіст погано координований - йому не уникнути занять дзюдо і гімнастикою. Окремі фахівці відповідають за біг, дриблінг, пас, силові вправи. У цьому полягає один з головних принципів роботи «Де Тукомст» - **індивідуальний підхід до вихованців**. Але цей принцип не заважає існуванню чіткого генерального плану, тобто загальної стратегії підготовки власних футболістів. Але багаторічна підготовка в академія Аякса - це не тільки виключно ігрові вправи і робота з м'ячем. Без фізпідготовки виростити футболіста-професіонала неможливо. Брайан Рой відзначає, що менш талановиті, але більш працездатні хлопці домагаються успіху частіше, ніж більш талановиті, але ледачі. В академії Аякса не перевантажують юних футболістів частими і виснажливими тренуваннями. Гравці від 12 років тренуються три рази на тиждень і проводять одну гру на вихідних. 15-річний юнак тренується п'ять разів на тиждень.

Природний відбір

Щорічно першу команду Аякса поповнюють 1-2 випускники академії. З двохсот дітей, які одночасно займаються у «Де Тукомст», далеко не всім пощастить стати професійними футболістами. Деякі проходять всі стадії дитячо-юнацького футбольного освіти, але не знаходять себе у «дорослому» футболі, інші ж, і таких набагато більше, поступають своїм місцем в академії більш талановитим або більш працездатним хлопцям. З раннього дитинства вихованці «Де Тукомст» звикають до жорсткої конкуренції. В кінці кожного року на підставі чітких критеріїв оцінюється прогрес гравців. Якщо дитина зупинився в рості, йому вказують на двері, а його місце займає інший юний футболіст, якого скаути і тренери вважають більш перспективним. На початку року з кожним із вихованців академії проводиться індивідуальна бесіда. Комусь кажуть, що він швидко розвивається, старанно займається і тому поки може не турбуватися про своє місце у «Де Тукомст». Причиною відрахування з академії може бути не тільки рівень футбольного розвитку дитини, але і недисциплінованість, небажання до навчання або, наприклад, зайва вага. У юних футболістів з U-12 вікової групи відсоток жиру в організмі не повинен перевищувати 13 відсотків. Після 17-ти років ліміт зменшується до 12-ти відсотків.

Навчання в значній мірі складається з коротких ігор і працюють над вправами або навчанням в передачах м'яча на короткій відстані. В академії AFC Ajax, Найбільш важливим є навчання з м'ячем. Це особливість Голландського стилю гри у футбол. Точний і агресивним. Зосередження на позиційній грі (функціонального навчання), і грі з великою кількістю варіацій починається оцінка здібностей гравця. Вікова категорія: від 17 до 20 років має тактичну схему 4-ри захисник 3 півзахисники 3 нападники. Під час навчання, 16-річні юнаки зобов'язані зробити 30 метровий спринт з датчиків, які реєструють раз гравців більше п'яти метрів. Це відстань, в реальних іграх, в якій прискорення зустрічається найчастіше. Особливості навичок проти звичок і контролю м'яча, вікова категорія 18 років і старше: молодь (U-18 – U-19) 4-3-3. До 16 років, є нормальний процес шкільного навчального плану; діти живуть і батьки приводять дітей до навчального центру. Для старших вікових груп, спеціальна програма була розроблена спільно з Урядом (еквівалент двох рівнів).

ВИСНОВКИ: Амстердамський Аякс найближчим часом перетворюватиметься на загниває болото не збирається, тому його футбольні «інженери» невпинно працюють над поліпшенням академії «Де Тукомст». В основі всього - науковий підхід. Допомагає підходити до роботи по-науковому співпрацю з Амстердамським університетом.

Футбольні фахівці спільно з ученими трудяться над вдосконаленням наявних у «Де Тукомст» умов для підготовки футболістів. У найближчих планах - створення спортивного залу, обладнаного відеокамерами.

За допомогою відзнятих відеоматеріалів будуть ретельно розібрані дії юних гравців, аналізуватися їх переміщення, удари, тактичні дії та інші складові футбольної майстерності. Коли буде готовий такий спортзал, прийде черга нового проекту, головне - не стояти на місці.

Поліпшення умов підготовки футболістів дозволить виростити ще більше першокласних професіоналів і заробити ще більше грошей на їх продажі - кому, як не голландцям, знати толк в торгівлі?

«Ми усвідомлюємо необхідність продажу гравців, щоб тримати клуб на плаву і платити зарплати, але серце

справжнього вболівальника Аякса плаче всередині», - говорить Девід Ендт, менеджер Аякса, який напевно пам'ятає колишні успіхи улюбленого клубу, чотириразового володаря Кубка чемпіонів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ніколаєнко В.В. Аналіз особливостей змагальної діяльності та філософія підготовки футбольного резерву в дитячо-юнацькій академії футбольного клубу «Динамо» Загреб/ В. В. Ніколаєнко, Фоменко Д.С. //«Науковий часопис». – К.:Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова. – Київ, 2014. - Випуск 10 (51) 14. – С. 119– 122
2. Ніколаєнко В. В. Практичні аспекти вдосконалення тренувальної діяльності та системи проведення змагань на етапі підготовки до вищих досягнень у футболі / В. В. Ніколаєнко, Б. А. Балан // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2013. – № 2. – С. 23-27.
3. Ніколаєнко В.В. Аналіз особливостей змагальної діяльності та філософія підготовки футбольного резерву в дитячо-юнацькій академії футбольного клубу «Динамо» Загреб/ В. В. Ніколаєнко, Фоменко Д.С. //«Науковий часопис». – К.:Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова. – Київ, 2014. - Випуск 14 (27). – С. 18– 24.
4. Петухов А.А. Футбол. Формирование основ индивидуального технико-тактического мастерства юных футболистов. Проблемы и пути решения: монография / А. В. Петухов. – М.: Советский спорт, 2006. - 232 с.
5. Платонов В. Н. Периодизация спортивной тренировки. Общая теория и ее практическое применение/ В. Н. Платонов.– К.: Олимпийская литература, 2013. – 624 с
6. Фоменко Д.С Аналіз дитячо-юнацьких програм змагань які проходять на території США/ Д.С.Фоменко//«Фізична культура, спорт та здоров'я нації». – Вінниця, 2014. – Випуск 18. – С. 480–485.
7. Фоменко Д.С. Філософія підготовки та аналіз особливостей змагальної діяльності в дитячо-юнацькій футбольній академії «La Masia» //«Науковий часопис». – К.:Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова. – Київ, 2014. - Випуск 11(52)14 (27). – С. 133– 135.
8. Shunkaryk O. A. Selection of sportsmen and orientation of their preparation in the process of long-term perfection (on material of olympic types of sport) / O. A. Shunkaryk. - K. : Olympic Literature, 2011. - 360 p.
9. Michels R. Team Building: The Road to Success / R. Michels: Cardinal Publishing Group, 2001. – 298 p.
10. <http://hollandomania.ru/articles/id-81/>
11. <http://www.dokaball.com/dokaball-forum/futbolnye-shkoly-mira-mirovii-futbolnye-academii/18-futbolnaya-akademiya-de-toekoms-gollandskogo-futbolnogo-kluba-ayaks>
12. <http://wsport.com.ua/football/567-luchshaya-futbolnaya-akademiya-evropy.html>